

درباره تاریخ فوت پروانه

- درباره تاریخ فوت پروانه، آرا و نقطه نظرهای متفاوتی به شرح زیر ابراز شده است:
- ۱- خانم خاطره پروانه در مصاحبه ای (به نقل از : توکا ملکی، زنان موسیقی ایران از اسطوره تا امروز، ص ۲۷۵) فوت پروانه را در سال ۱۳۱۴ شمسی ذکر کرده اند.
 - ۲- در صفحه ۱۸ کتاب زندگی و آثار حبیب سماعی، خانم ارفع اطرای وفات پروانه را حدود سال ۱۳۱۰ و قبل از سن سی سالگی در تهران دانسته اند.
 - ۳- خانم توکا ملکی در جمع بین تاریخهای گوناگون، که برخی از آنها را گردآوری نموده اند، سال ۱۳۱۲ شمسی را سال فوت پروانه دانسته اند (همانجا، ص ۱۹۸).
 - ۴- مهدی ستایشگر در صفحه ۱۱۹ نامنامه موسیقی ایران زمین، فوت پروانه را قبل از سال ۱۳۱۰ شمسی می داند.

بررسیهای دیسکوگرافی و یافتن صفحه ای جالب توجه، اطلاعات جدیدی را در اختیار می گذارد که اهمیت و نقش دیسکوگرافی را به عنوان متدولوژی قابل اعتنایی در پژوهشهای تاریخی و صفحه های سنگی را به مثابه مستندات موثق، روشن می کند.

همه آثار پروانه، منحصرا برای کمپانی گرامافون (لیبل هیز ماسترز ویس) و در ژانویه ۱۹۲۸ میلادی مصادف با دی ماه ۱۳۰۶ شمسی، در تهران ضبط شده اند. از وی صفحه های دیگری مشاهده و یا گزارش نشده است.

AX679 مثنوی افشار

پروانه

سه تار پروانه، نی مهدی نوایی

AX703 ابوعطا حجاز

پروانه

به همراه سنتور حبیب سماعی

صفحه 15047 کلمبیا که شماره قالب دو روی آن w 21085 و w 21086 می باشد و تصویر آن ارائه شده، تصنیفی در شهنواز از **ملک الشعراى بهار** به نام پروانه است که با همخوانی دو خانم به نامهای **مه لقا خانم** و **بهجت خانم** به همراهی ویولون

تصنیف شهنواز - پروانه (مصنف ملک الشعرا بهار)

مه لقا خانم و بهجت

ویولون منصورى - تار سالارى

15047 (21085)

منصوری، تار سالاری و ضرب مهدی غیائی اجرا گردیده و مطلع آن چنین است: "پروانه ای موجود ظریف". این تصنیف در صفحه ۵۶۸ جلد دوم دیوان ملک الشعراى بهار درج شده و سروده شدن آن در سوگ خواننده معروف آن زمان یعنی پروانه علاوه بر ذکر در مرجع مذکور، مورد اتفاق همه پژوهشگران تصنیفهای قدیمی می باشد. مشخص شدن تاریخ ضبط این صفحه اطلاعات ذیقیمتی را در مورد تاریخ فوت پروانه در اختیار گذاشته و حدود تقریبی آن را تعیین خواهد کرد.

صفحه های فارسی کلمبیا با قالبهای دارای شماره سری w 21000 که صفحه مورد نظر نیز از همین مجموعه است، در دسامبر ۱۹۲۸ میلادی و مقارن با آذر ماه ۱۳۰۷ شمسی در تهران ضبط شده اند. شماره قالب دو روی صفحه 15047 گویای تعلق این صفحه به مجموعه مورد اشاره بوده و به این ترتیب تاریخ ضبط آن که آذر ماه ۱۳۰۷ شمسی است، مشخص می گردد.

تا اینجا می توان نتیجه گرفت که فوت پروانه بایستی در بین دی ماه ۱۳۰۶ و آذر ماه ۱۳۰۷ شمسی اتفاق افتاده باشد. از مه لقا خانم و بهجت خانم هیچ صفحه دیگری ضبط نشده است که توجه به این امر و کنکاش در علت و ضرورت دوخوانی این دو هنرمند، احتمال رابطه خاصی بین آنها و پروانه را پیش می آورد. دور نیست که خوانندگان این صفحه از آموزشهای پروانه استفاده می کرده اند و به این ترتیب ضمن بزرگداشت استاد خود و ادای دین نسبت به وی، علیرغم وجود خوانندگانی برتر و باتجربه تر، برای اجرای این اثر احق دانسته شده باشند.